



Correctievoorschrift havo

2021

tijdvak 1
woensdag 19 mei
07.30 - 10.30 uur

Geschiedenis

Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het bijgeleverde programma Wolf.
Zend de gegevens uiterlijk maandag 7 juni 2021 elektronisch naar het ETE.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008 (PB. 2008, no. 54).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden

- toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
- 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld door het ETE na de bepaling van de definitieve cesuur.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen Geschiedenis havo 2021 eerste tijdvak kunnen maximaal 64 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit 31 vragen.

*Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:
Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.*

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Staatsinrichting

1 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord:

- Met de komst van de Shell begon de industriële ontwikkeling op Curaçao. Men had massa's mensen nodig voor de nieuwe banen die waren ontstaan (arbeiders, managers, handelaren, zeelieden). Die waren er niet in voldoende aantal op het eiland aanwezig. Daarom werden duizenden werknemers uit de hele wereld naar de eilanden aangetrokken. / nieuwe banen, nieuwe ambtenaren en import van werknemers. 2
- In de overheid/ambtenarij gingen de uit Nederland afkomstige ambtenaren in overheidsbanen werken en namen de plaats in van de blanke elite. 1
- Eeuwenlang was de blanke elite vrijwel ongestoord de baas geweest. Met de komst van de Shell veranderde dit. 1

*Opmerking: Bij het tweede bolletje: gaat de vraag niet over de Afro-Curaçaoënaar. Het gaat over de positie van de **blanke** elite. Dus er kan geen punt daarvoor worden toegekend.*

2 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

f (1640), d (1791), c (1815), b (1936), a (1948), e (1951)

Opmerking:

Als door het weglaten van één foutief geplaatste letter een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend. In alle andere gevallen 0 scorepunten.

3 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Bij stelling 1:

- De Koloniale Raad werd vervangen door de Staten: 10 van de 15 Statenleden werden nu gekozen (door mannen boven de 25 jaar die een bepaalde som belasting of census betalen.) 1

Bij stelling 2:

- Het kiesrecht was te beperkt. Er was geen algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen.

OF:

- De positie van de Gouverneur werd door de staatsregeling nog eens versterkt. Hij benoemde de overige vijf Statenleden. 1

Vraag	Antwoord	Scores
4	C	
5	maximumscore 2	
	Het recht van afscheiding. - De opstand van 30 mei 1969 op Curaçao.	 1 1
6	maximumscore 2	
	Voorbeeld van een juist antwoord (drie van de volgende):	
	– Recht op bestaanszekerheid – Recht op huisvesting – Recht op medische zorg – Recht op onderwijs – Recht op werkgelegenheid	
	<i>Indien 3 antwoorden juist</i>	2
	<i>Indien 2 juist</i>	1
	<i>Indien minder dan 2 juist</i>	0
7	maximumscore 2	
	Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	• Klassieke grondrechten beschermen de mensen tegen een te vergaand ingrijpen door de overheid. • Voorbeelden van klassieke grondrechten: – Vrijheid van meningsuiting – Vrijheid van godsdienst – Vrijheid van vereniging en vergadering – Briefgeheim – Recht van petitie – Eigendomsrecht	 1 1
	<u>Opmerking:</u> Beide klassieke grondrechten moeten genoemd worden om het scorepunt toe te kennen.	
8	B	
9	maximumscore 2	
	Kern van een juist antwoord is:	
	• In een monistisch stelsel maken de ministers deel uit van het parlement. • Bij een dualistisch stelsel is dat niet het geval. De ministers mogen geen lid zijn van het parlement.	 1 1
10	maximumscore 1	
	De onschendbaarheid van de gouverneur.	
11	C	

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 1 Betico Croes, de partij MEP. <i>Opmerking: Zowel Betico Croes als de MEP moeten worden genoemd om het scorepunt toe te kennen.</i>	
13	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord: - De olieraffinaderij kreeg het moeilijk door meer concurrentie op de wereldmarkt. Automatisering was de oplossing en daarvan werden de werknemers van de olieraffinaderij het slachtoffer. - Vooraf de zwarte laaggeschoolde Curaçaose arbeider raakte werkloos en kreeg het economisch steeds moeilijker. - Gevolg hiervan was een steeds groter wordende onvrede die zijn hoogtepunt bereikte op 30 mei 1969.	1 1 1
14	maximumscore 2 Voorbeelden van een juist antwoord: - Door de politieke patronage krijgen bv. familieleden, partijleden en sympathisanten van partijen die de coalitie vormen, banen in het ambtenarenapparaat. - Het ambtenarenapparaat zal daardoor groeien. Al die mensen moeten door de overheid worden betaald, waardoor de financiële uitgaven van de overheid ook zullen groeien. / wat extra druk op de overheidsfinanciën betekent. <i>OF:</i> - Politieke patronage leidt ook tot het aanstellen van mensen in het ambtenarenapparaat die onvoldoende kennis van zaken hebben en onvoldoende geschoold zijn. - Gevolg hiervan is een niet goed functionerend democratisch bestuur.	1 1 1 1
15	maximumscore 2 - a. - Cola Debrot speelde geen rol bij de totstandkoming van het Statuut. De andere 3 personen wel.	1 1
16	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord: - Het Koninkrijk der Nederlanden is een gedecentraliseerde eenheidsstaat en er bestaat daarin hoger toezicht. - Hij is als koninkrijksorgaan de plaatsvervanger van de koning (= hoger toezicht).	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Oorlog & Vrede

17 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord:

- Duitsland en Italië, die pas in de 19e eeuw een eenheid werden, waren in feite te laat bij het veroveren van koloniën. Zij vonden dat zij daardoor recht hadden op koloniën van andere Europese landen, vooral Groot-Brittannië, dat 25% van de wereld beheerste. Deze koloniale expansie neigingen wekten bij Groot-Brittannië een toenemende verontrusting en riepen grote spanningen op bij de Europese landen. 2
- De spanningen tussen de diverse grote Europese landen zorgden ervoor dat er twee groepen landen bij elkaar kwamen om samen te werken. Tegenover elkaar stonden nu Triple Alliantie (Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Italië) en de Triple Entente (Frankrijk, Rusland en Groot-Brittannië). Dit hield in dat een aanval op een van de leden beschouwd werd als een aanval op alle leden waardoor de andere leden moesten deelnemen aan de strijd. 2

Opmerking: Bij elk bolletje geldt: voor voorbeeld 1 punt en voor oorzaak 1 punt.

18 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord:

- Gavrilo Princip schoot op 28 juni 1914 de Oostenrijks-Hongaarse troonopvolger Franz Ferdinand (en zijn vrouw Sophie) dood. Oostenrijk-Hongarije verklaarde daarna de oorlog aan Servië. Dat zette een reeks oorlogsverklaringen in gang waarmee de Grote Oorlog (De Eerste Wereldoorlog) een maand na de moord begon. 1
- (Voor veel Serviërs is Princip een held) omdat hij Servië bevrijdde van de onderdrukking door Oostenrijk-Hongarije. 1

19 maximumscore 3

Voorbeelden van een juist antwoord:

- Niet alle landen waren lid. (Oorspronkelijk mochten alleen landen die aan de geallieerde kant in de Eerste Wereldoorlog hadden meegedaan, lid worden.) 1
- De Verenigde Staten deden niet mee. / Het Amerikaanse parlement koos voor isolationisme. 1
- De Volkenbond bezat geen enkel machtsmiddel. (Mocht een lid zich slecht gedragen en zouden de andere landen dat veroordelen, dan konden alleen sancties uitgesproken worden.) 1

Vraag	Antwoord	Scores
20 maximumscore 2	Voorbeeld van een juist antwoord:	
	Een muilkorf gebruik je onder andere bij honden als hulpmiddel ter preventie van ongewenst gedrag, bijvoorbeeld het bijten.	1
	In het geval van de prent dient de muilkorf, de Volkenbond, als hulpmiddel ter preventie van ongewenst gedrag (oorlog voeren) bij de oorlogshonden (Europese landen). (Zodoende zal de oorlog voorgoed uitgebannen worden.)	1
21 maximumscore 2	Voorbeeld van een juist antwoord:	
	Duitsland mocht in het geheim militaire oefeningen in de Sovjet-Unie uitvoeren, in ruil voor economische steun.	1
	Zowel Duitsland, (de veroorzaker van de Eerste Wereldoorlog) als de Sovjet-Unie, (het oude Rusland na de bolsjewistische revolutie van 1917) werden buiten de internationale gemeenschap gehouden. Het was daarom logisch dat deze twee landen elkaar opzochten.	1
22 maximumscore 2	Het juiste antwoord moet inhouden:	
	Engeland en Frankrijk traden niet op tegen de annexatie van Oostenrijk door Nazi-Duitsland en daardoor dacht Hitler dat hij zijn gang kon gaan.	1
	Zo eiste hij na de 'Anschluss' eerst Sudetenland op en daarna de rest van Tsjecho-Slowakije.	1
	<i>Opmerking bij het 2e bolletje: Beide voorbeelden moeten worden genoemd om het scorepunt toe te kennen.</i>	
23 maximumscore 2	Voorbeeld van een juist antwoord, twee van de volgende voor elk 1 punt:	
	– De grote afstanden in de Sovjet-Unie	
	– De politiek van de verschroeide aarde van Stalin.	
	– Het Russische klimaat.	
	– Het feit dat Stalin geen oorlog op twee fronten hoefde te voeren.	
24 maximumscore 2	Kern van een juist antwoord:	
	De afkondiging van de 'Lend-Lease Agreement' of Lend-Lease Act (de Leen- en Pachtwet)	1
	Verbod op de levering van belangrijke grondstoffen (benzine, rubber) aan Japan (Boycot van Japan)	1

Vraag	Antwoord	Scores
25 maximumscore 2	Kern van een juist antwoord is, twee van de volgende voor elk 1 punt: – Hij geloofde in september 1939 niet dat Groot-Brittannië en Frankrijk Polen zouden helpen. – De aanval op de Sovjet-Unie, die te laat in het jaar begon en ook geen hulp van Japan opleverde, zodat Stalin al zijn troepen in het westen kon inzetten. – Hitlers oorlogsverklaring aan de Verenigde Staten in december 1941. Die was niet nodig geweest en maakte het Roosevelt heel gemakkelijk om het Amerikaanse volk de oorlog tegen Duitsland in te sturen.	
26 maximumscore 3	Kern van een juist antwoord: • De prent beeldt het Anti-Kominternpact uit. • De drie vlaggen vertegenwoordigen Duitsland (vlag met hakenkruis), Japan (vlag met rode bol) en Italië (vlag met schild en kroon). • Op de kaart zijn de drie landen van het Anti-Kominternpact geel gekleurd en ze worden met een driehoek van witte lijnen met elkaar verbonden.	1 1 1
27 maximumscore 2	e (1940), a (1941), c (januari 1942), b (april 1942), d (1944) <i>Ook goed rekenen: D-E-A-C-B.</i> <i>Het voorstel is om een 'duim' te leggen op 'D'. Als E-A-C-B juist zijn: 2 punten geven.</i> <i>Opmerking: Als door het weglaten van één foutief geplaatste letter een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend. In alle andere gevallen 0 scorepunten.</i>	
28 maximumscore 2	Voorbeeld van een juist antwoord: • (Kennismaking met) Amerikaanse zeden en gewoontes (manier van omgang, ontspanning, voeding, kleding, muziek etc.). • (Kennismaking met) nieuwe Amerikaanse technologieën (nieuwe auto's en gebruiksvoorwerpen).	1 1
29 maximumscore 3	• Stalin van de Sovjet-Unie • Churchill van Groot-Brittannië • Roosevelt van de VS <i>Opmerking: leider <u>en</u> land moeten worden genoemd om het scorepunt toe te kennen.</i>	1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 2

- Er mochten geen communisten in de regering zitten en 1
- de landen die de hulp ontvingen moesten gaan samenwerken. 1

31 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord:

In 1950 bezat de Sovjet-Unie zijn atoombom en waren de Verenigde Staten niet meer oppermachtig op dat gebied.